

Pitkäperähiirensammal

Långskaftsbrum

Ptychostomum longisetum (*Bryum longisetum*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Pitkäperähiirensammal on kärkipesäkkeinen lehtisammal, joka kasvaa pieninä tuppaina tai löyhinä kasvustoina toisten sammalten seassa. Lehdet ovat tiiviinä, ruusukemaisena kimppuna lyhyen varren latvassa. Lehdet ovat tyvestään punaisia ja teräväkärkisiä, ja vankka keskisuoni pistää ulos lehden kärjestä piikkimäisesti. Itiöpesäkkeen perä on noin 3–6 cm pitkä ja suhteessa pituuteensa hyvin ohut. Itiöpesäke on nuokkuva ja muodoltaan pitkulaisen päärynämäinen. Pitkäperähiirensammalen itiöt ovat selvästi kookkaammat (40–50 µm) kuin muilla lähilajeilla.

Elinympäristö ja levinneisyys

Pitkäperähiirensammal kasvaa kostealla ja turpeisella maalla kalkkivaikutteisissa ympäristöissä. Sitä tavataan esimerkiksi letoilla ja tunturisoilla alapaljakalle asti. Pitkäperähiirensammal esiintyy harvinaisena Oulun leveysiltä Lappiin. Nykyisiä kasvupaikkoja tunnetaan kymmenkunta.

Nykytila ja uhkatekijät

Lapissa on ojitettu runsaasti pitkäperähiirensammalle soveltuvia elinympäristöjä. Lisäksi pienikokoinen laji on kärsinyt kasvupaikkojen umpeenkasvusta. Puolet tunnetuista nykyesiintymistä sijaitsee suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Pitkäperähiirensammal on erityisesti suojeltava laji, jonka kasvupaikka rajataan ojitusten ja maanmuokkauksen ulkopuolelle. Sammal hyötyisi lettojen laidunnuksesta ja muista kasvupintaa laikkuisesti avoimena pitävistä häiriöistä. Pitkällä aikavälillä lajin säilymisen turvaa parhaiten laajempi vesitalouden ja luontaisen häiriödynamiikan turvaava suojelualuerajaus. Monet sammalen kasvupaikoista ovat METSO-ohjelmaan sopivia kohteita (puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat). Vesitaloudeltaan muuttuneiden lettojen ennallistaminen luonnonhoitotoina edistää lajille sopivien elinympäristöjen muodostumista.

Lähteet

- Syrjänen, K. 2009. *Bryum longisetum* – erittäin uhanalainen. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 44–46. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002. Suomen Sammat – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 354 s. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/40617>

Kuva: Kimmo Syrjänen